

Messadi davart il preventiv 2023

Preziada dunna presidenta dil parlament
Stimadas parlamentarias, stimai parlamentararis

El sequent presentein nus a Vus il preventiv per il quen da gudogn e sperdita 2023. El rom dil preventiv per il quen d'investiziun propona la suprastonza communal plinavon d'approbar plirs credits d'impegn. La suprastonza communal ha discutau detagliadamein il preventiv 2023 ils 13 da settember e deliberau el ils 25 d'october 2022 per mauns dil parlament.

Introducciun

Ils embrugls politics 2022 cun las consequenzas globalas semuossan era ellas finanzas dalla vischnaunca. Suenter numerus onns cun tscheins fetg bass ed ina minima carischia ei la situaziun semidada a moda marcanta igl onn 2022. Dils tscheins bancars pli aults per emprests fixes ei la vischnaunca pertuccada il pli baul naven dalla mesadad digl onn 2023. Tochen lu ha ella avunda liquiditad. L'inflaziun perencunter ha gia igl onn 2022 effects sin il quen communal: ils cuosts per carburonts, per il manteniment e per projects d'investiziun ein s'augmentai. Per cumpensar la carischia, che vegn ad importar ver 2.5 pertschien e sedrezza tenor la lescha da persunal cantunala, eis ei da quintar cun cuosts supplementars da 135'000 francs. La situaziun tendida alla fiera d'electricitad ha duas varts per la vischnaunca. D'ina vart sto ella quintar cun cuosts supplementars da 120'000 francs per ils objects, per ils quals ella cumpra la forza electrica sco consumenta gronda alla fiera libra (cantunament Glion, veglia fabrica d'oxigen/local da giuventetgna, bogn aviert Fontanivas, casa da scola dalla primara e dil scalem superiur Glion e serenera a Rueun). Da l'autra vart generescha la vischnaunca entradas supplementaras da 420'000 francs grazia allas participaziuns ad ovras hidraulicas.

En quei ambient politic ed economic fetg volatil muossa il preventiv 2023 entginas malsegirtads ch'ei pil mument aunc difficilas da valetar. La consequenza ei ch'il preventiv per il quen da gudogn e sperdita 2023 quenta cun expensas da 33'881'600 francs ed in recav da 33'726'300 francs cun in surpli d'expensas da 155'300 francs. Il preventiv vegn naturalmein adina elavuraus cun gronda precauziun: las expensas cuntengan entginas reservas per saver far frunt ad eventualas surpresas e las entradas prognosticadas ein calculadas plitost a moda precauta. Aschia han ils quens finals dils onns precedents adina serrau cun in resultat pli positiv che budgetau. Il deficit preventivau – 0.5 pertschien dallas expensas totalas – ei pia supportabels, surtut considerond che la vischnaunca ha negins deivets. Malgrad las grondas investiziuns previdas el proxim temps vul la vischnaunca investir vinavon regularmein per augmentar sia attractivitad. Quei fa ella igl onn 2023 cun differentas activitads.

Il preventiv per il quen d'investiziun quenta cun expensas da 11'119'289 francs ed entradas da 6'058'890 francs ed aschia cun investiziuns nettas da 5'060'399. Il cash-flow preventivau importa 1'759'400 francs ed il grad d'autofinanziaziun 34.77 pertschien.

Explicaziuns arisguard il preventiv per il quen da gudogn e sperdita 2023

Amortisaziuns

Las amortisaziuns ein carschidas ils davos onns cuntinuadamein. Igl onn 2023 ein amortisaziuns da varga 1.5 miu. francs preventivadas. Quei ha da far cun la circumstanza che tut las valurs dalla facultad administrativa ein vegnidas screttas giu sin 0 il mument dalla fusiun. Cun mintga project d'investiziun terminau crescha ussa la summa d'amortisaziun. Las tariffas d'amortisaziun sedrezzan tenor l'Ordinaziun cantunala da finanzas per las vischnauncas.

Svilup dil persunal e dallas pagas

Tenor art. 50 dalla constituziun communal sedrezza la paga tenor la legislaziun cantunala davart il persunal. Art. 20 dalla Lescha dil persunal dil cantun Grischun reglescha la cumpensaziun dalla carischia a basa digl index naziunal dils prezis da consum dalla fin da november. Tenor il stan actual prevesa il cantun ina carischia da 2.5 pertschien.

Per augments individuals dalla paga dil persunal dall'administraziun e dil menaschi han ins preventivau la summa dad 1 pertschien dalla paga actuala. La nova piazza per comunicaziun/projects, approbada dil parlament, ei vegnida budgetada cun 104'000 francs en la funcziun 0210, administraziun communal.

Projects – honoraris per cussegladers externs

2023 eis ei previu da prender per mauns divers projects che duein augmentar l'attractivitat dalla vischnaunca e che sebasan sil model directiv dil territori communal resp. la strategia d'immobillas. Igl ei planisau da schar far studis davart la realisabladad per l'anteriura casa communal a Ruschein (0220.3132.00, 20'000 francs) e per la casa da habitar Miezvitg 15 a Luven (0220.3132.00, 15'000 francs) cun la finamira da crear spazi da habitar per indigenas ed indigens. El sector turistic eis ei previu da reveletar ils dus areals Pendas a Glion e Tuf a Siat (8400.3132.00, CHF 55'000 francs). In basegns urgent ei da render pli attractivas las immobillas da scola a Glion: igl ei previu da planisar in'adattaziun digl areal da pausa (2170.3132.00, 25'000 francs) e la construcziun d'ina quarta halla da gimnastica provisoria (2170.3132.00, 20'000 francs). Ultra da quei vul la vischnaunca prender per mauns la sanaziun dalla pendiculara Pardi – Signina che fa da niev part dalla Via Glion (8120.3132.00, 15'000 francs). Per quei intent eis ei previu d'elavurar en in'empre pass in plan da sanaziun. El sector da segirtad vul la vischnaunca sclarir la realisabladad d'in niev magasin da pumpiers a Duvin (1500.3132.00, 20'000 francs), cun quei che l'infrastructura satisfa buca pli allas pretensiuns hodiernas. Il medem mument vul ins era examinar la construcziun da refugis che mauncan oz a Duvin. Ultra da quei ha la vischnaunca preventivau 20'000 francs el sector da construcziun per introducir la procedura electronica per la permissiun da construcziun.

Administraziun generala

Scolaziun e perfecziunament dil persunal

Ina scolaziun permanenta dil persunal ei in'incumbensa centrala, gest ussa ch'ei maunca adina pli savens personas qualificadas. Ultra dallas scolaziuns individualas eis ei previu da metter dus accents igl onn 2023: per l'ina organiser in perfecziunament el sector dall'orientaziun dalla clientella per tut las collaboraturas e tut ils collaboratur, per l'otra organiser in'approfondaziun el sector dalla gestiun da projects per las collaboraturas ed ils collaboratur che inizieschan, meinan ed accompognan projects (0210.3090.00).

Expensas per l'IT

Igl onn 2023 ein 25'000 francs preventivai per introducir MyAbacus, in portal per las collaboraturas ed ils collaboraturs e las persunas dil cader. Ultra da quei eis ei previu da far ulteriurs pass da digitalisaziun sco l'introducziun dil quen electronic (0210.3133.01).

Uorden e segirtad publica, defensiun

Survetsch da segirtad

Suenter la pandemia da corona ei il diember d'occurrentas puspei s'augmentaus. Quei ei legreivel, mo pretenda era puspei dapli sustegn da survetschs da segirtad externs (1110.3130.00).

Investiziuns per ils pumpiers

Igl onn 2023 eis ei planisau da remplazzar ina part dils apparats da respiraziun incl. butteglas d'itschal, la vestgadira da protecziun encunter incendis, igl equipament dil bus da squadra a Ruschein e da cumprar ina sprezza a motor (1500.3111.00).

Sanaziun da structures veglias, uestonzas dils stans da tir

La sanaziun dallas uestonzas dils stans da tir vegn terminada igl onn 2022, cun excepziun da Siat, nua ch'ins ei aunc vida far sclariments pertuccont la contaminaziun dil terren (1610.3144.00).

Formaziun

Scola populara en general

Las expensas nettas per la formaziun s'augmentan per 363'200 francs cumparegliau cun il preventiv 2022. Sper la cumpensaziun dalla carischia ha quei ils suandonts motivs:

- pagament consequent da substituziuns internas allas persunas d'instrucziun;
- introducziun da duas partiziuns supplementaras (classas) ella scola primara naven digl uost 2023: a Castrisch la tiarza e quarta classa ed a Glion la scola bilingua. Quei drova duas persunas d'instrucziun supplementaras;
- las contribuziuns alla Cassa da pensiun cantunala dil Grischun ein vegnidadas preventivadas memia bass igl onn 2022 ed ein perquei d'adattar corrispudentamein;
- novs mieds d'instrucziun ella scola primara
- malgrad ch'il diember da scolaras e scolaras alla scola da talents s'augmenta da 32 sin 34, sereducescha l'indemisaziun per scolaras e scolaras externs, cunquei che dapli affons derivan dalla vischnaunca dad Ilanz/Glion.

Tgira dil gi

La tgira dil gi duei vegnir amplificada per meglierar la cumpatibilitad da professiun e famiglia ed aschia augmentar l'attractivitat dalla vischnaunca per famiglias (2180).

Logopedia

Il basegns da sustegn logopedic entras il Survetsch logopedic Surselva s'augmenta, aschia ch'igl ei da quintar cun cuosts supplementars da scars 20'000 francs (2200.3612.07).

Formaziun professiunala da basa

El rom dalla procedura da perimeter per sanar la via da scola ei la parcella dalla scola professiunala part dall'interessenza privata. La contribuziun corrispudenta ell'altezia da 45'000 francs vegn perquei messa a quen cheu. In tierz surpeglia la Regiun Surselva sco cumproprietaria (2300.3431.00 e 2300.4470.01).

Scolas da maturitad gimnasialas

Las contribuziuns communalas als progimnasis sedrezzan mintgamai tenor il diember da scolaras e scolars. Quel ei sereducius visavi igl onn precedent, aschia che la contribuziun ei era pli bassa. Ultra da quei scada la fin 2022 la cunvegna da prestaziun cun il gimnasi dalla claustra da Mustér, coordinada dalla Regiun Surselva (2510).

Cultura, sport e temps liber

Contribuziuns alla biblioteca communal

Las expensas communalas 2023 per la biblioteca importan tenor il conclus dil parlament 60'000 francs sco contribuziun al menaschi e 40'000 francs sco garanzia da deficit als cuosts d'investiziun per la dislocaziun (3210.3636.01).

Contribuziuns per la cultura

Per realisar la Lescha da promoziun dalla cultura creescha la vischnaunca da niev ils contos corrispundents el quen da gudogn e sperdita e munescha quels cun ils mieds finansials tenor il messadi davart la Lescha per promover la cultura (3290.3636.09: 60'000 francs per contribuziuns a projects, 3290.3636.10: 30'000 francs per contribuziuns da basa).

Sport

Per rinforzar las activitads sportivas eis ei previu da crear ad interim per quater onns resursas per ina coordinaziun dil sport (3410.3010.00). La mesadad dils cuosts da paga bruts da 28'000 francs surpren il cantun (3410.4611.04). La tariffa dallas pendicularas Sursaisa-Mundaun, reducida per indigenas ed indigens duront la pandemia da corona, scada e corrispunda puspei als onns avon la pandemia (3410.3635.05).

Bogn aviert

Cunquei ch'ils prezis d'energia sin la fiera libra ein s'augmentai, ein era ils cuosts d'electricitad dil bogn aviert Fontanivas carschi, numnadamein per 39'900 francs (3411.3120.00). Per cumpensar silmeins per part ils cuosts pli aults, vegnan ils prezis d'entrada alzai a moda moderada naven dalla stagiun 2023 (3411.4240.02). Grazia al svilup positiv dalla sviulta dall'ustria sa la summa preventivada vegnir augmentada per la stagiun 2023 (3411.4240.01).

Temps liber

Per render pli attractivs il plaz da giug plitost sempelets sper la casa da scola da Castrisch eis ei previu da cumprar in niev urdein da giugar ch'ei demontabels e sa vegnir dislocaus en cass d'ina sanaziun digl implont da scola (3420.3140.08).

Sanadad

Contribuziun als spitals

La contribuziun als spitals per igl onn 2023 ei pli bassa che quella preventivada per igl onn 2022, cunquei che la contribuziun allas expensas da corona scada (4110.3634.02).

Cumissiun da sanadad

Per igl onn 2023 prevesa la cumissiun da sanadad da realisar il project "vegnir vegls cun ina reit da contacts locala" che vegn sustenius dil cantun (4900).

Canorta d'affons pigns e canorta d'affons da scola

Per completar las structuradas dil gi eis ei planisau d'amplificar era la tgira duront las vacanzas. Geniturs che van a luvrar drovan per lur affons buca mo ina tgira duront il temps da scola, mobein era duront las vacanzas (5451).

Segirtad sociala

Agid economic

Actualmein ei il diember da cass da corona stabils resp. sereducescha schizun levamein. La carischia perencunter meina ad in augment dallas contribuziuns per cass (5720).

Provediment

Il fevrer 2021 ha il Cussegl grond approbau ina revisiun parziala dalla Lescha introductiva tier il Cudisch civil svizzer. Quella reglescha da niev era la finanziaziun da mesiras staziunaras per la protecziun d'affons. Tochen uss ein quellas vegnidas finanziadas dalla vischnaunca da domicil corrispundenta digl affon. Grazia ad in pool intercommunal separticipeschan da niev tut las vischnauncas als cuosts en relaziun cun las habitontas ed ils habitonts, e quei independentamein dil fatg, sch'ei dat ella vischnaunca respectiva gest in cass actual ni buc. Da present dat ei aunc neginas cefras da cumparegliaziun per ils cuosts totals, aschia ch'il cantun quenta cun ina contribuziun approximativa da 25 francs per habitonta/habitont resp. cun ina summa totala da 5 miu. francs per tut las vischnauncas. Per la vischnaunca dad Ilanz/Glion seresulta ina summa da 125'000 francs (5790.3611.00).

Traffic

Vias communalas

El material da menaschi e da diever han ins budgetau 50'000 francs per signalisar tempo 30 e 30'000 francs per signalisar las vias da meglieraziun e las vias forestalas. El conto per lavurs da manteniment e construcziuns bassas ein 40'000 francs reservai per sanar il parcadi a Castrisch sin la parcella 2107.

Luvratori communal

El conto 6190.3101.00 per material da menaschi e da diever vegnan cudischai denter auter ils cuosts da carburonts per ils vehichels communalas. Sin fundament dils prezis da benzin e diesel pli aults ha la vischnaunca budgetau cuosts supplementars da 35'000 francs.

Protecziun digl ambient e planificaziun dil territori

Software per il provediment d'aua

2022 han ins cumprau ina software da manteniment per garantir la qualitat en connex cun il provediment d'aua. Quellas expensas crodan igl onn 2023 (7101.3133.01).

Manteniment dils conducts da serenaziun

El conto 7201.3143.01, manteniment dils conducts da serenaziun, ein preventivadas da niev mo las lavurs da reparatura e neginas sanaziuns tenor il plan general d'allontanament d'aua sco ils onns precedents. Entras quei han ins preventivau ina finanziaziun speciala da 417'000 francs per serenaziun (7201.3510.00).

Economia publica

Meglieraziuns da structuradas

El conto 8120.3141.04, manteniment da vias campestras e vias da funs, vegnan ils projects periodics buca cudischai pli el quen d'investiziun, mobein el quen da gudogn e sperdita. La consequenza ei che las expensas per igl onn 2023 ein marcantamein pli aultas che preventivadas 2022. A basa dalla nova lescha da meglieraziun vegnan la rumida da neiv ordeifer las zonas da baghegiar e l'utilisaziun dils implonts d'aua e da buentada messas a quen a moda unitara (8120.4240.00).

Menaschi forestal

Il plan da menaschi che regla la cultivaziun digl uaul entras il menaschi forestal ei in instrument da planisaziun dalla vischnaunca sco proprietaria d'auaul. Quel sto vegnir renovaus en intervals regulars tenor las prescripziuns cantunalas. La vischnaunca prevesa da far quei ils onns 2023 e 2024; il cantun separticipescha als cuosts (8200.4611.04).

Industria, mistregn, commerci

2023 eis ei planisau da realisar a Glion l'agrischa ch'ei vegnida spustada per dus onns pervia dalla pandemia da corona. La vischnaunca sustegn l'exposiziun agricola dall'Uniu purila grischuna cun ina contribuziun da 10'000 francs (8500.3130.08). Per rinforzar la communicaziun e render pli attractiva ed actuala la Porta Cotschna duei quella vegnir concepida da neiv e cumparer el futur quater ga ad onn. Cunquei che la Porta Cotschna vegn era distribuida gratuitamein a tut las possessuras e tut ils possessurs da habitaziuns secundaras, vegnan ils cuosts attribui mintgamai per la mesadad allas funcziuns industria, mistregn, commerci (8500.3130.12) e turissem (8400.3130.12). L'entschatta 2022 han tut las vischnauncas dalla Surselva decidiu da realisar comunablamein il labor real Surselva. Il matg 2022 ei il post extern fisic dalla FHGR ella Surselva vegnius aviarts. El duei contribuir ad in augment da savida ella societad ed alla diversificaziun ed al rinforzament dall'economia locala. Igl ei planisau che las vischnauncas sustegnien il labor real duront treis onns cun la pusseivladad da prolungir per 2 onns. Silsuenter duei el funcziunar a moda independenta senza contribuziuns finanzialas. La contribuziun annuala dalla vischnaunca dad Ilanz/Glion importa 8'400 francs (8500.3612.01).

Electricitad

Ils aults prezis actuals sin la fiera d'electricitad procuran naven digl october 2023 per in augment considerabel dil recav dall'energia da participaziun dallas vischnauncas da concessiun dall'Ovra electrica Zervreila SA ed aschia per entradas supplementaras da 200'000 francs il davos quartal 2023. Il neiv prezi ei vegnius fixaus tochen il settember 2025. Era l'energia da concessiun dallas Ovras electricas Frisal SA porta igl onn 2023 in recav supplementar da 300'000 francs. Quei ei summas approximativas, cunquei ch'il recav supplementar realisau dependa dalla produenziun effectiva. (8710).

Implonts electrici pigns

2023 vul la vischnaunca examinar, nua ch'ei dat pusseivladads d'installar implonts electrici pigns el provediment d'aua. Per l'analisa prevesa la vischnaunca ina summa da 20'000 francs (8715.3130.00). La turbina a Duvin sto vegnir revedida urgentamein. Per quei intent han ins preventivau ina summa da 40'000 francs (8715.3151.00).

Finanzas e taglias

Recavs fiscals en general

Ils recavs dils differents tips da taglia san variar fetg. Per far il preventiv ein ils recavs totals prognosticai decisivs. Quels importan 14'595'000 francs ed ein ella media dils buns onns fiscals 2018

entochen 2020 resp. 1 pertschien pli aults ch'il budget 2022. Las entradas fiscalas per habitonta e habitont ein calculadas cun ina summa da 2'924 francs in tec pli precautamein ch'ils buns onns fiscals 2018 tochen 2020 (3'080 francs), quei sin fundament dallas perspectivas economicas moderadas.

Ulivaziun dallas finanzas e grevezias

Il pagament dall'ulivaziun da finanzas ell'altezia da 2'916'057 francs ei s'augmentaus visavi igl onn precedent, perquei ch'igl effect mitigont dils recavs fiscals extraordinaris 2020 per l'ulivaziun da finanzas 2022 maunca (9300).

Immobilias dalla facultad finanziaria

Sin fundament d'in quen sbagliau da vart dad armasuisse per igl anteriur areal dil militar a Rueun sto la vischnaunca pagar suenter ils proxims dus onns ina summa da 53'000 francs (9630.3160.00). La casa Deuter ella Via da Scola a Glion ei sco interessenza privata part dalla procedura da perimeter e participada corrispudentamein als cuosts (9630.3431.00). Suenter la pandemia da corona ein la Casa Sentupada a Siat (9630.4430.01) e la Resgia Veglia a Riein puspei stadas occupadas meglier (9630.4430.02), aschia ch'ins astga quintar 2023 cun entradas pli aultas. A Luven van l'ustiera ed igl ustier actual dalla Stiva Biala en pensiun el decuors digl onn proxim. La vischnaunca vegn ad encurir successurs, e sche quei gartegia sanescha ella l'immobilia tenor basegns per la reavertura.

Explicaziuns davart il preventiv per il quen d'investiziun 2023

Il preventiv d'investiziun per igl onn 2023 quenta cun investiziuns bruttas da CHF 11'119'289.00. Las entradas d'investiziun importan CHF 6'058'890.00. Da quei resultan investiziuns nettas da CHF 5'060'399.00.

Per render transparents il stadi d'approbaziun dils singuls projects vegnan els attribui ad ina dallas suandontas quater categorias:

1. Il credit d'impegn ei gia vegnius approbaus digl organ communal responsabel (anteriuras radunonzas communalas, parlament ni cuminonza dallas votantas e dils votants all'urna).
2. Il parlament communal approbescha il credit d'impegn ils 30-11-2022.
3. La cuminonza dallas votantas e dils votants all'urna deliberescha il credit d'impegn (> CHF 1 miu.), il parlament communal predeliberescha quel ils 30-11-2022.
4. Cogniziun ils 30-11-2022, la damonda per il credit d'impegn vegn fatga igl onn 2023, cura ch'il project detagliau ei avon maun.

Las propositas en connex cun ils credits d'impegn tenor categoria 2 e 3 vegnan declaradas el sequent el rom d'in messadi cuort.

0290 Liug da sentupada e plaz da giug sper la casa da scola a Schnaus

Situaziun da partenza e finamira

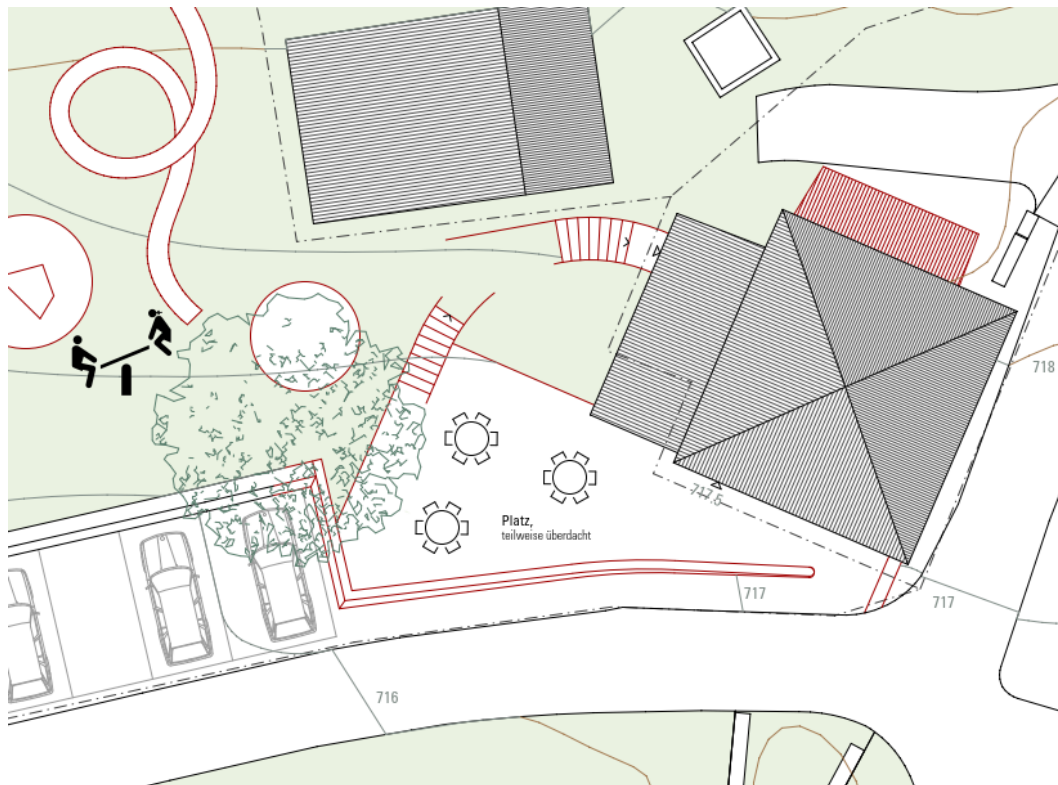
La populaziun da Schnaus giavischa gia dagitg in liug da sentupada ch'ei bein accessibels. Ultra da quei manca in plaz da giug public a Schnaus e Strada. Quei basegns ei era vegnius formulaus el model directiv dil territori communal. Perquei ha la vischnaunca incumbensau il biro d'architectura Hörler, Duvin, da far in studi davart la realisabladad. Quel prevesa in plaz cun cuvrida dira e pusseivladads da seser avon la casa communal. Per part savess quel schizun vegnir cuvretgs. Il plaz da giug vegn realisau sil prau sur ils parcadis e cunfinescha cun il spazi exterior.

Igl access al niev plaz ed all'entrada principala dalla casa communal vegn concepius aschia ch'el ei contonschibels senza obstachels per persunas cun in impediment e per carrotschas d'affons. Il singul parcadi existent vegness allontanaus en favur dalla nova concepziun dil spazi exterior.

La part vest dalla gronda parcella duei restar libra, per ch'ins sappi pli tard eventualmein baghegiar leu ina casa da habitar.

En in'emprema etappa 2023 duein il liug da sentupada ed il plaz da giug vegnir realisai. Aschia survegn la populaziun da Schnaus e Strada finalmein in liug da sentupada communal per pign e grond. En ina secunda etappa duei la casa communal vegnir renovada. El rom dalla sanaziun eis ei planisau da far adattaziuns da construcziun el plaunterren, surtut da render pli attractivas las localitads dalla grappa da giug sco era da baghegiar tualettas publicas. Ils dus plauns sura duein vegnir manteni ella fuorma hodierna. L'entira mantellada dil baghetg inclusiv las finiastras vegnan renovadas energeticamein. La secunda etappa ei prevedida per 2024.

Situaziun

Cuosts

plaz avon la casa communal (conto 0290 5040.002)	CHF	150'000.00
<u>plaz da giug (conto 3420 5040.003)</u>	<u>CHF</u>	<u>50'000.00</u>
cuosts totals	CHF	200'000.00

Finanziaziun

Il fond da sport dat ina contribuziun maximala da CHF 10'000.00 per realisar in plaz da giug. La finanziaziun restonta surpren la vischnaunca cun resalva d'ulteriuras contribuziuns da tiarzs.

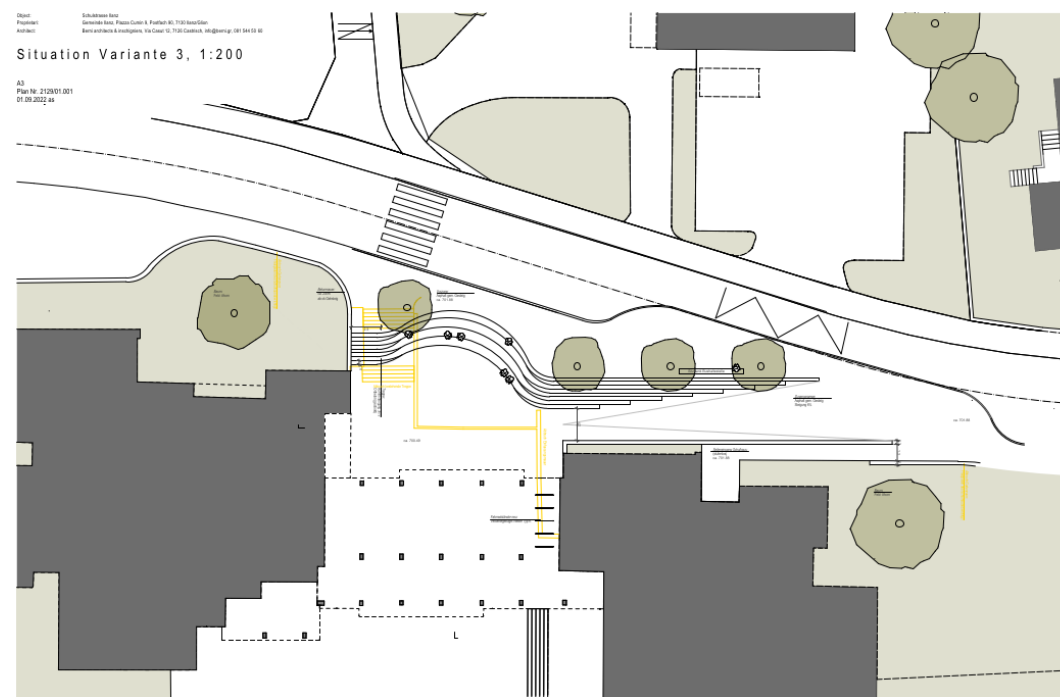
2170 Rampa ed access vest dalla casa da scola a Glion

Situaziun da partenza e finamira

En connex cun la sanaziun dalla via da scola ha la suprastanza communal dau l'incumbensa da planisar da niev il spazi dalla via ed igl access vest agl areal da scola. Oz manca leu in access surveseivel ed era adattau per personas cun in impediment. Ultra da quei ei il plaz da scola denter ils dus tracts nunattractivs e vegn perquei nezegiaus pauc. La finamira ei da crear in access agl areal da scola ch'ei segirs, mo surtut era adattaus per ils basegns da personas cun in impediment. Quei ei oz buc il cass cun la scala actuala.

Il biro d'architectura Berni architects & inschigniers, Glion, ei vegnius incumbensaus da planisar il project. Sia proposta prevesa ina scala ondulada cun pusseivladads da seser ed ina rampa accessibla per sutgas cun rodas. Quella possibilitescha in access senza obstachels agl areal da scola. Ultra da quei eis ei previu – cun in'intervenziun relativamein pintga ella fatschada vest – da crear in access direct al tract B ch'ei adattaus als basegns da personas cun in impediment. Cun la nova situaziun d'entrada fuss buca mo l'aula accessibla meglier, era il secretariat da scola fuss contonschibels directamein naven dalla via. Quei project sustegn la reveletaziun planisada digl ulterior areal da scola.

Situaziun

Cuosts

Per la rampa e l'entrada vest alla casa da scola da Glion (conto 2170 5040.005) eis ei da quintar cun cuosts da CHF 250'000.00.

lavurs d'impressari	150'000.00
lavurs da cuvrada	40'000.00
lavurs da contuorn	30'000.00
planisaziun e reservas	30'000.00

Finanziaziun

la vischnaunca surpren tut ils cuosts

2170 Remplazzar il scaldament ella casa da scola a Luven

Situaziun da partenza e finamira

Il scaldament d'ieli ella casa da scola a Luven ei vegnius installaus igl onn 1996. In tal scaldament ha ina durada da veta media da ver 15 entochen 20 onns. Il scaldament a Luven ha pia contonschiu quella e sto vegnir remplazzaus ils proxims onns. Il scaldament d'ieli funcziunescha aunc senza problems pli gronds. Ord vesta ecologica fa ei denton senn da remplazzar il scaldament d'ieli existent entras in scaldament cun energia regenerabla. Ultra da quei sustegn il cantun cun il program da promoziun Green Deal actualmein talas mesiras cun contribuziuns generusas. Quei cuntrari al remplazzament dil scaldament a Siat che dispona gia d'ina pumpa da scaldar.

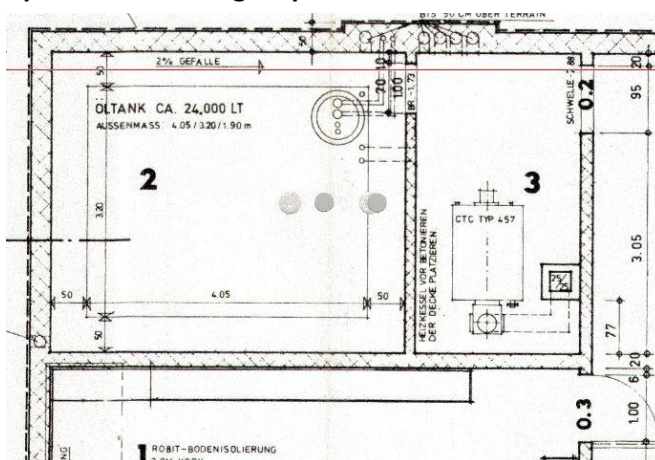
Il local dil tanc d'ieli ed il local da scaldar egl 1. plaun sutterran san vegnir nezegiai vinavon sco magasin da pellets e local da scaldament. Il tanc d'ieli existent sto denton vegnir allontanaus. Per quella mesira ed era per survegnir in access alla stanza da pellets eis ei necessari da fresar in'avertura ella preit da spartgida da betun.

La contribuziun per scaldaments da lenna automatics sur 70 kW vegen calculada tenor la surfatscha che retrai energia (SRE). Naven d'ina surfatscha che retrai energia da 250 m² importa la contribuziun CHF 20.00/m² SRE. Per la casa da scola a Luven generass quella investiziun ina summa da contribuziun da ca. CHF 18'000.00. Grazia al plan d'acziun Green Deal, en vigur dapi igl 1. da december 2021, vegen la contribuziun cantunala dublegiada, aschia ch'ins sa quintar cun ina contribuziun da ca. CHF 36'000.00.

scaldament existent

plaz horizontal digl implont da scaldar existent

Cuosts

installaziun dil scaldament	CHF	104'000.00
lavurs d'impressari	CHF	10'000.00
installaziuns electricas	CHF	8'000.00
planisaziun	CHF	8'000.00
cuosts totals per remplazzar il scaldament d'ieli (conto 2170 5040.006)	CHF	130'000.00

Finanziaziun

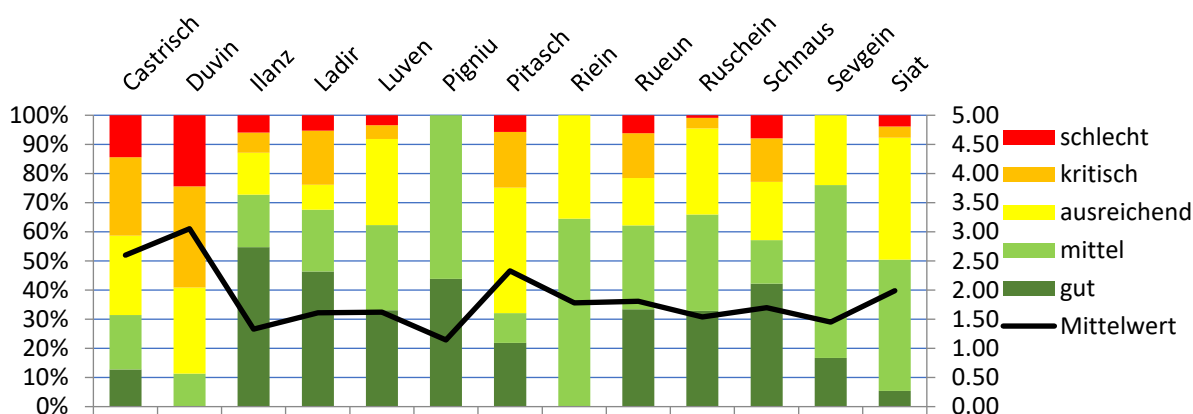
program da promoziun e Green Deal, cantun Grischun CHF 36'000.00
la vischnaunca surpren la finanziaziun restonta CHF 94'000.00

6150 Diversas sanaziuns da vias

Program per la construcziun da vias

Igl onn 2021 ein tut las vias asfaltadas enteifer il territori da construcziun vegnidas controlladas tenor las normas dalla VSS (Uniun da specialistas e specialists svizzers per vias). En tut han ins registrau duront quell'inspecziun 655 tschancuns da mintgamai 50 m e valetau lur stadi tenor la categoria 1 (bien) tochen categoria 5 (schliet).

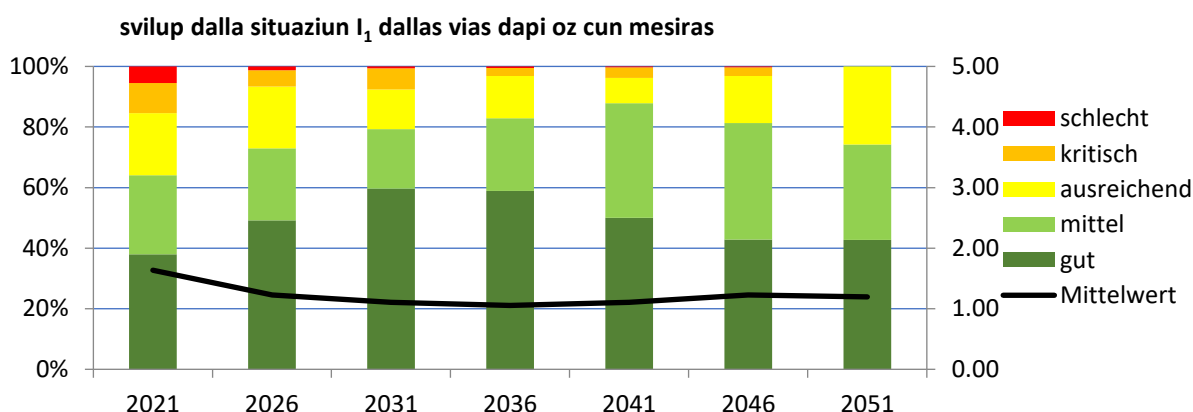
La suandonta grafica muossa il stadi dallas vias la fin 2021 tenor fracziun.

La grafica muossa ch'il stadi dallas vias divergescha fermamein tenor fracziun. La valur media importa 1.64 (stadi andant). A Castrisch e Duvin dat ei tschancuns pli gronds ch'ei en in stadi critic ni schliet. Cheu ei la valur media era in bionton sur 2. Las fracziuns da Glion, Ladir, Luven, Rueun, Ruschein e Schnaus han ina relativamein aulta part da "bunas" vias.

La finamira dalla suprastonza communal ei da contonscher a liunga vosta che tut las vias seigien en in stadi bien resp. sufficient.

Sin fundament da quei ha ella elavurau per ils proxims onns in program per la construcziun da vias. Sche las sanaziuns vegnan realisadas tenor quei program, sesviluppescha il stadi dallas vias sco suonda:

Tenor il program per la construcziun da vias eis ei planisau da sanar 2023 la Via Santeri a Glion, la Via Mulin a Castrisch, la Via Veglia a Strada, la Via Plauna a Siat, la Via Sur Baselgia a Ladir e la Via Sur Baselgia a Pitasch. Tut las vias ein vegnidas sondadas ordavon per eruir la capaciad da carga e la resistenza encunter schelira. Ultra da quei han ins evaluau per la Via Santeri differentas variantas da sanaziun cun agid d'ina analisa dall'utilidad.

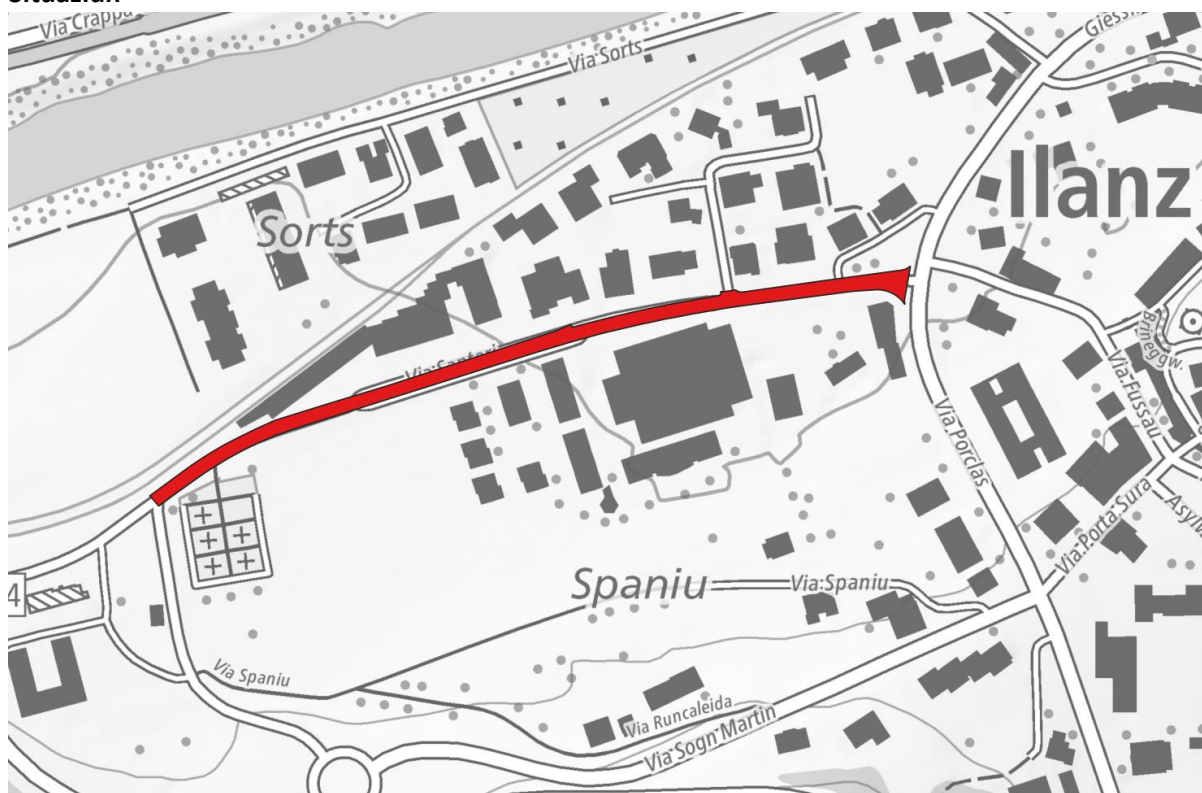
6150 Sanaziun dalla Via Santeri, 1. etapa, a Glion

Situaziun da partenza e mesiras

La surstructura dalla Via Santeri a Glion ei en in schliet stadi. La cuvrada nera cuntegn fessas, crennas da carrar e sbassadas ed ademplescha buca cumpleinamein las pretensiuns dad oz arisguard la segirtad. Il fundament existent ha ina buna repartiziun dils graunins ed ina grossezia sufficienta.

Ils conducts d'ovra ein per gronda part en in bien stadi. Tier ils conducts d'aua da beiber e d'aua piarsa eis ei planisau da remplazzar mo entginas traversas. La gronda part dils tumbins vegn denton remplazzada.

Situaziun

Cuosts

via e passapei CHF 740'000.00

dismessa da rumien CHF 17'500.00

illuminaziun publica CHF 43'000.00

---

cuosts totals quen d'investiziun (conto 6150) CHF 800'500.00

aua da beiber (conto 7101) CHF 42'500.00

auas piarsas (quen da gudogn e sperdita) CHF 32'500.00

---

cuosts totals CHF 875'500.00

Finanziaziun

Ina procedura da contribuziun cun participaziun als cuosts entras personas privatas vegn aunc examinada. La contribuziun dall'Assicuranza d'edifecis dil Grischun al provediment cun aua da beiber importa CHF 4'250.00.

Las investiziuns nettas vegnan amortisadas duront 40 onns.

Etappaziun

La via vegn sanada en duas etappas:

2023 etappa 1	CHF 472'000.00
2024 etappa 2	CHF 303'500.00
2025 cuvrida e lavurs finalas	CHF 100'000.00

6150 Sanaziun dalla Via Mulin, Castrisch

Situaziun da partenza e mesiras

Il maletg da donn (crennas da carrar e fessas als urs dalla via) lai supponer ch'ina capaciad da carga insufficienta seigi la raschun dil donn e buc ina resistenza encunter schelira insufficienta dil material da fundament. La via muossa negins gronds donns da schelira tipics (donns da structura) e la surstructura ei grossa avunda per far frunt alla schelira. Ils donns da structura dalla Via Pieinas ein d'attribuir tenor experientscha ad ina densiad insufficienta dil material (tumbins, foss da conducts) e buc all'influenza dalla schelira. Sin fundament dall'analisa dall'utilitad e dallas examinaziuns eis ei pia planisau da renovar mo la cuvrada, quei cun augmentar la grossezia e meglierar la capaciad da carga dalla via.

Schegie ch'il conduct per aua da plievgia e neiv ha entgins donns, ein quels buc aschi gravonts ch'ins stuess remplazzar il conduct. La canalisaziun han ins sanau cun in inliner, aschia ch'ei drova buc in'ulteriura sanaziun.

Situaziun

Cuosts

via (conto 6150)

CHF 70'000.00

Finanziaziun

Las investiziuns nettas da CHF 70'000.00 vegnan amortisadas duront 40 onns.

6150 Sanaziun dalla Strada Veglia, Strada

Situaziun da partenza e mesiras

Sin fundament dil traffic moderau e dalla classa dil sutterren G3 (sensibladad encunter schelira) eis ei tenor las normas decisiv da dimensiunar endretg la grossezia dalla cuvrada. La surstructura stuess haver ina grossezia da 59 cm che vegn oz surpassada cun 75 cm. Il material existent ellas stresas suten ei denton buca resistents encunter schelira. Sin fundament dall'analisa dall'utilidad han ins malgrad quei planisau da renovar mo la cuvrada, ils paricarrs ed ils uvierchels dils tumbins. Schegie che questa varianta porscha buc ina garanzia cumpleina encunter schelira, eis ella ina metoda funcziunala e favoreivla da sanar la via. Ils donns da schelira existents (fessas) ein visibels, mo la structura ei buca donnegiada en tala moda ch'ins stuess far ina cara renovaziun complessiva dalla surstructura.

Il providiment d'aua sto tenor il project general da providiment d'aua buca vegnir sanaus. La canalisaziun ha fessas en singuls loghens ch'ins sa denton sanar cun agid d'inliners. Il stadi dil conduct per aua da plievgia e neiv ei buns.

Situaziun

Cuosts

via (conto 6150)

CHF 100'000.00

Finanziaziun

Las investziuns nettas da CHF 100'000.00 vegnan amortisadas durant 40 onns.

6150 Sanaziun dalla Via Plauna, Siat

Situaziun da partenza e mesiras

Tenor las examinaziuns preliminaras drova ei sin quei tshancun ina surstructura cun ina grossezia da 70 cm, quei ch'ella contonscha per bia buca cun il material existent. Ultra da quei ei il material da fundament buca resistents encunter schelira. Aschia sto pia l'entira via vegnir sanada. Ils conducts d'ovra existents vegnan medemamein remplazzai. Ultra da quei eis ei planisau da construir in niev conduct d'aua da beiber che colligia directamein ils dus reservuars da Siat.

Situaziun

Cuosts

via (conto 6150)	CHF	345'000.00
aua da beiber (conto 7101)	CHF	87'000.00
<u>auas piarsas (conto 7201)</u>	<u>CHF</u>	<u>55'000.00</u>
cuosts totals	CHF	487'000.00

Finanziaziun

Procedura da contribuziun cun participaziun als cuosts entras personas privatas ca. CHF 170'000.00. Las investziuns nettas da CHF 317'000.00 vegnan amortisadas durant 40 onns.

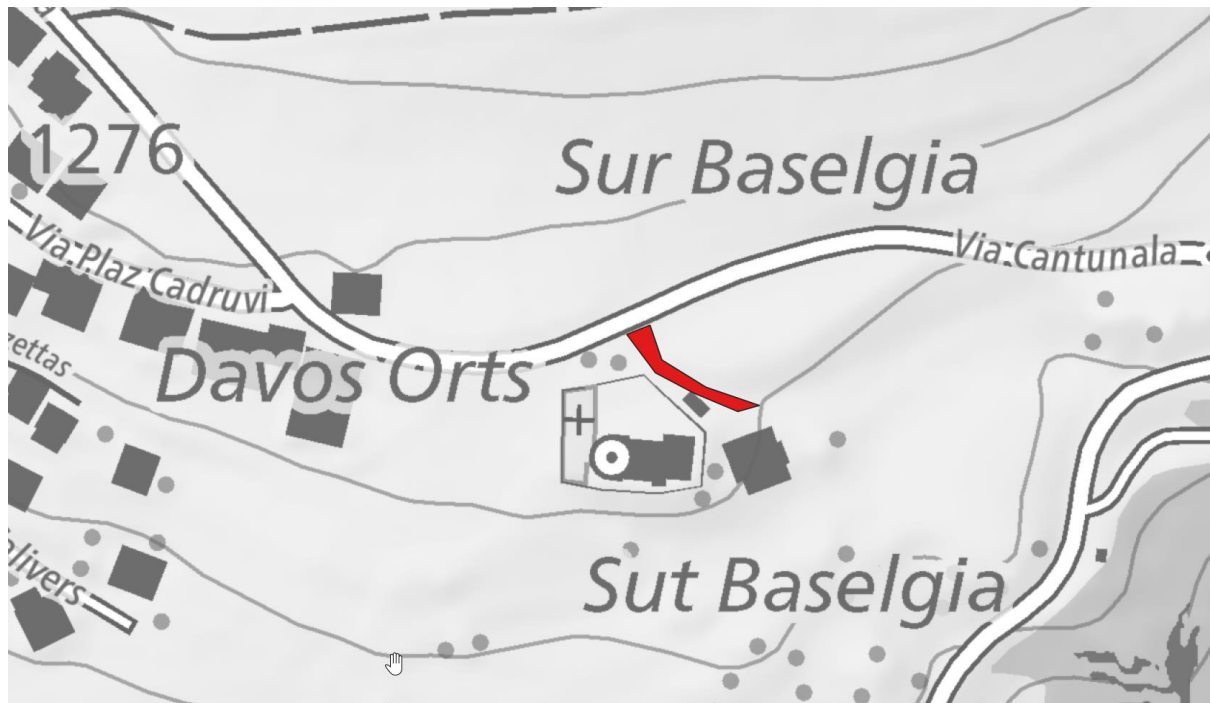
6150 Sanaziun dalla Via Sur Baselgia, Ladir

Situaziun da partenza e mesiras

Cunquei che ton ils donns sco era l'intensidad dil traffic sedifferenzieschan all'entrada dil parcadi ed el tschancun tei, vegn la via dividida en duas parts. Ella part sura settracta ei claramein da donns da schelira. Perquei eis ei planisau da construir ina surstructura resistenta encunter schelira cun ina grossezia da fundament da 70 cm ed ina cuvrida da duas stresas cun ina grossezia dad 11 cm. Ella part sut eis ei buca giustificabel da sanar completamein la surstructura, cunquei ch'il traffic ei fetg mudests. Ultra da quei ein ils donns da schelira praticamein mo da localisar ella part sura. Ella part sut eis ei pia previu da renovar mo la cuvrida.

Il conduct per aua da plievgia e neiv ei en in bien stadi e vegn buca renovaus. Il conduct d'aua vegn remplazzaus ella part sura ed il hidrant vegn spustaus viers nord. Ella part sut eis ei previu da trer en in niev conduct da material sintetic el bischel existent.

Situaziun

Cuosts

via (conto 6150)

CHF 50'000.00

Finanziaziun

Las investziuns nettas da CHF 50'000.00 vegnan amortizadas duront 40 onns.

6150 Sanaziun dalla Via Sur Baselgia, Pitasch

Situaziun da partenza e mesiras

La stresa sura dil fundament ademplescha buca las pretensiuns concernent la repartiziun dalla grondezia dils graunins e la resistenza encunter schelira (la part da graunins fins ei memia gronda). La stresa sut dil fundament satisfa allas pretensiuns e sa vegnir valetada sco resistentia encunter schelira. Sin fundament dall'analisa dall'utilitad eis ei previu da remplazzar 10 cm dalla stresa da fundament sura e da far in nova cuvrida. Aschia eis ei pusseivel da realisar ina surstructura che resista alla schelira. El corpus dalla via sesanflan negins conducts d'aua piarsa e d'aua da beiber. Il conduct existent per au da plievgia e neiv ei en in bien stadi e sto buca vegnir sanaus urgentamein.

Situaziun

Cuosts

via (conto 6150)

CHF 50'000.00

Finanziaziun

Las investiziuns nettas da CHF 50'000.00 vegnan amortisadas durant 40 onns.

5060.004 Cumpra d'in segascarpas per il tractur

Situaziun da partenza e finamira

La vischnaunca ha ina reit da vias cumplessiva. Per mantener quellas ei il menaschi tecnic responsabels. Ina da sias incumbensas ei era da segar las scarpas dils urs dallas vias e las sdremas da miez. Las scarpas sin igl entir intschess communal – totalmein 135 kilometers – vegnan segadas mintg'onn silmeins ina ga. 50 kilometers da quellas sega il menaschi tecnic a maun cun ina faultsch a motor. 85 kilometers segan firmas externas. Quellas incumbensas vegnan exequidas a moda cumpleinamein mecanica e caschunan cuosts externs da 45'000 francs ad onn (mira il quen da gudogn e sperdita 6160.3141.09 e 8120.3141.04).

Cun la cumpra d'in niev tractur communal igl onn 2022 per remplazzar il vegl dispona la vischnaunca ussa d'ina maschina che possibilitescha da montar in indrez annex per segar las scarpas. Quella cumpra augmenta l'effizienz dallas lavurs da manteniment, optimescha ils process da lavur interns e protegia ils emploiai da grevas lavurs corporalas. Ultra da quei sa il menaschi tecnic reagir aschia a moda pli agila sin relaziuns vegetativas localas individualas e luvrar a moda pli efficienta. Ils cuosts per incumbensas externas crodan.

Descripziun dil project

Cumpra d'in indrez annex da segar scarpas per il Rigitrac SKH75 che vegn en funcziun egl entir intschess communal dad Ilanz/Glion.

Cuosts

total	CHF 90'000.00
-------	---------------

Finanziaziun

Negins mieds da tiarzs. L'investiziun vegn amortisada duront 8 onns.

7101 Renovaziun dil provediment d'aua a Castrisch (planisaziun)

Situaziun da partenza e mesiras

Il reservuar da Castrisch ei vegnius baghegius igl onn 1920 e sanaus parzialmein 1994 e 2007. La reserva d'aua da stizzar fiug ei el fratemp memia pintga e sto vegnir engrondida per silmeins 50 m³. In engrondiment dil reservuar ei denton tut auter che sempel da realisar dil punct da vesta architectonic e cumpigliaus cun in'aulta resca finanziaria. Ultra da quei sto la casa da menaschi vegnir remplazzada, cun quei che la substanzia ha grondas munconzas, las armaturas ston vegnir midadas ed il spazi el local existent ei buca sufficientes per in engrondiment che satisfa allas pretensiuns hodiernas. Igl onn 2022 han ins elavurau in preproject per in niev edificii. La direcziun communal ha decidiu l'entschatta 2022 da baghegiar quel da materia sintetica prefabricada.

Igl onn 2023 eis ei previu d'elavurar il project d'execuziun, d'iniziar la procedura da lubientscha e da far las publicaziuns. Il reservuar duei vegnir baghegius igl onn 2024.

Cuosts

ovra hydraulica (conto 7101)	CHF 38'000.00
------------------------------	---------------

Finanziaziun

Las investiziuns nettas da CHF 38'000.00 vegnan amortisadas duront 40 onns.

7201 Mesiras tenor la disposiziun PGAA

Situaziun da partenza e mesiras

Sebasond sin la legislaziun davart la protecziun dallas auas han ins elavurau per tut las fracziuns plans generals d'allontanament d'aua (PGAA). La realisaziun dil project e la procedura sedrezzan tenor las directivas digl Uffeci per la natira ed igl ambient (UNA). A basa dallas examinaziuns decretescha igl UNA mesiras ch'ein da realisar entochen la proxima revisiun.

Per igl onn 2023 ein las suandontas mesiras planisadas:

Fracziun da Glion:

Novs conducts d'aua piarsa sut la claustra e sper igl areal dalla casa da scola sin ina lunghezza da ver 120 m. Sanaziuns cun inliners sin ina lunghezza da 420 m ella Ringmauerstrasse, denter la Casa Cumin e la Via dil Glogn, denter la Via Centrala e la Via dalla Posta sco era ella Via S. Clau Sut e sper il spital da Glion.

Fracziun da Schnaus:

Novs conducts d'aua piarsa a Dulezi sco era sanaziun cun inliners sin ina lunghezza da 450 m sin igl entir intschess communal.

Fracziun da Ladir:

Sanaziuns cun inliners sin ina lunghezza da 400 m sin igl entir intschess communal.

Fracziun da Luven:

Novs conducts d'aua piarsa a Padru, La Gliet e Sutvi sin ina lunghezza da 175 m.

Fracziun da Siat:

Niev conduct per aua da plievgia e neiv a Quadras sin ina lunghezza da 60 m.

Fracziun da Ruschein:

A Ruschein han ins exequiù 2022 l'emprema sort per sanar il sistem d'allontanament d'aua, quei cun construir novs conducts sur il vitg. Ultra da quei han ins fatg inspeziuns televisivas dils conducts sin igl entir territori communal ed evaluau quellas. A Ruschein ein ils conducts che ston vegnir sanai per gronda part el corpus dallas vias che stuessen tenor la PGAA era vegnir sanadas. Per quei intent ha la suprastanza communal incumbensau in biro d'inschignier d'elavurar in concept cumplessiv per sanar las vias ed ils conducts. Quel ei denton aunc buc avon maun. Per quei eis ei previu da sanar en ina secunda sort ils conducts situai ordeifer las vias. Ins quenta cun cuosts approximativs da CHF 215'000.00.

Cuosts

allontanament d'auas piarsas (conto 7201) CHF 781'600.00

Finanziaziun

Las investiziuns nettas da CHF 781'600.00 vegnan amortisadas durant 40 onns.

7201 Mesiras ordeifer ils plans generals d'allontanament

Situaziun da partenza e mesiras

Singuls conducts per la canalisaziun e l'aua da plievgia e neiv traversan oz parcelas buca surbaghegiadas. En cass d'in project da baghegiar ei la vischnaunca obligada da spustar quels aschia ch'il project vegn buc impediut. Per spustar resp. baghegiar da niev tals conducts ei previda ina summa da CHF 48'000.00.

A Buhaul, Glion, han ins sanau igl onn vargau in tschancun dalla via pervia d'ina sbuada. Uss eis ei previu da sanar in ulteriur tschancun. Per che l'aua dalla via e surtut era l'aua dalla spunda vegni transportada naven a moda segira, drova ei in niev conduct per aua da plievgia e neiv. Ins quenta cun cuosts approximativs da CHF 96'000.00.

L'aua dils conducts per aua da plievgia e neiv a Riein vegn menada a Lumnaus sur ina preit crap egl uaul. Il diameter dil davos tschancun ei denton memia pigns, aschia ch'ei aulza in tumbin en cass da plievgia gronda e l'aua cuora sin la via da meglieraziun e maglia ora quella. Perquei sto quei davos tschancun vegnir remplazzaus cun in conduct cun in diameter pli grond. Ins quenta cun cuosts approximativs da CHF 20'000.00.

Cuosts

allontanament d'auas piarsas (conto 7201) CHF 164'000.00

Finanziaziun

Las investiziuns nettas da CHF 164'000.00 vegnan amortisadas durant 40 onns.

7900 Planificaziun dil territori/planisaziuns localas

Situaziun da partenza

La vischnaunca ha terminau la stad 2021 l'elavuraziun dil model directiv dil territori communal (MTC, fasa V dalla revisiun dalla planisaziun locala). Igl october 2021 ei la revisiun totala dalla planisaziun locala (harmonisaziun dalla planisaziun locala, fasa IV) vegnida approbada dalla regenza. Silsuenter han ins instradau la fasa VI dalla revisiun totala. En quella davosa fasa setracta ei surtut da redimensiunar e concentrar las zonas da baghegiar e da realisar las finamiras dil MTC. Per preparar quella revisiun han ins installau ina gruppa directiva:

- Carmelia Maissen, presidenta communal
- Martin Capeder, suprastont communal
- Andreas Pfister, menader dalla planisaziun e construcziun
- Jonas Grubenmann, planisader dil territori STW
- Duri Pally, advocat

Ultra da quei han ins consultau informalmein ina gruppa parlamentara:

- Jan Berni
- Flavio Elvedi
- Ivo Frei
- Kurt Vieli

Il 25 d'october 2022 ha la suprastonza communal deliberau il sboz per mauns dil cantun per far in'examinaziun preliminar.

Plan da termins per la revisiun totala dalla planisaziun locala fasa VI

elavuraziun dalla revisiun parziala	tochen la fin 2022
examinaziun preliminar dalla revisiun parziala entras igl ARE	1. semester 2023
adattaziun dalla revisiun parziala suenter l'examinaziun preliminar	2. semester 2023
exposiziun da cooperaziun (30 gis)	1. semester 2024
deliberaziun el parlament	2. semester 2024
votaziun all'urna	fin 2024
approbaziun entras la regenza	tochen la fin 2025

En elavuraziun ein ultra dalla revisiun totala la revisiun parziala dalla planisaziun locala per la staziun da Glion e la midada dil plan da quartier per il center dalla staziun.

En pli sa ei dar 2023 aunc ulteriuras revisiuns parzialas pli pintgas dalla planisaziun locala che pertuccan singuls projects.

Cuosts per la planificaziun dil territori

revisiun totala dalla planisaziun locala (fasa VI)	CHF	100'000.00
revisiun parziala dalla planisaziun locala staziun	CHF	10'000.00
revisiun dil plan da quartier center staziun	CHF	20'000.00
diversas revisiuns parzialas dalla planisaziun locala	CHF	<u>20'000.00</u>
cuosts totals 2023	CHF	150'000.00

Finanziaziun

contribuziun da tiarzs per revisiuns parzialas dalla planisaziun locala	CHF	10'000.00
finanziaziun entras la vischnaunca (mieds generals)	CHF	140'000.00

8120 Vias da funs a Riein (planisaziun)

Situaziun da partenza e mesiras

En la fracziun da Riein ed egl intschess dallas tegias da cuolm cunfinont da Sevgein han ins realisau denter 1967 e 1983 ina meglieraziun generala. Las vias han ussa contonschiu la fin da lur durada da veta e satisfan buca pli allas pretensiuns dad oz. Perquei han ins priu per mauns igl onn 2019 la sanaziun totala dallas vias da meglieraziun. In emprem project d'exposiziun ei vegnius elavuraus 2020 e mess en consultaziun als uffecis cantunals ed allas organisaziun per la protecziun digl ambient. A basa dallas posiziuns cumplexivas ha il project denton stuiu vegnir revedius. Igl ei surtut stau necessari d'elavurar in concept sempel per las alps da Riein e Sevgein. Quei han ins fatg la stad 2022.

Per igl onn 2023 ein ils suandonts pass previ:

- reveder il project d'exposiziun
- inspectar al liug las variantas da construcziun planisadas
- inspectar il liug cun persunas dalla confederaziun ed ev. reveder il project general
- inoltrar il project alla confederaziun per prender posiziun
- far l'exposiziun publica
- liquidar las protestas
- inoltrar il project per approbaziun al departament d'economia e fatgs socials

L'emprema etappa sa vegnir lantschada probablamein igl onn 2024, suenter ch'il project general ei vegnius approbaus dallas votantas e dils votants.

Ils cuosts per quellas lavurs da planisaziun importan CHF 38'000.00

Finanziaziun

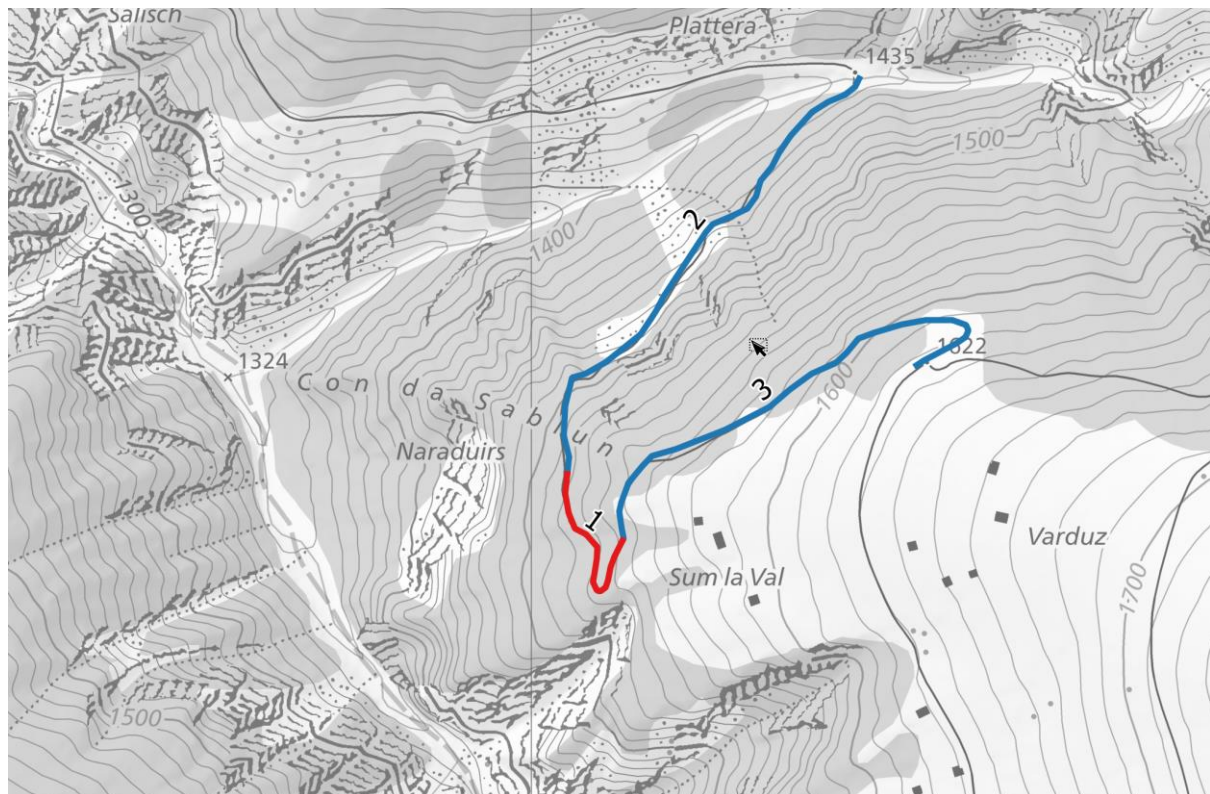
La vischnaunca surpren tut ils cuosts.

8120 Sanaziun dalla via da funs Varduz, Duvin

Situaziun da partenza e mesiras

La via da funs naven dalla Val da Varduz entochen Varduz a Duvin ei en in schliet stadi. Sin plirs tschancuns ha ei dau sbuadas a val che mettan en damonda a media vesta la carrablada dalla via. Quels loghens ston vegnir segirai cun rempars da Ribbert. Era viers ensi erodeschan las scarpas en numerus loghens, aschia ch'igl ei necessari da sanar quellas. Ultra da quei sto era la surstructura dalla via vegnir renovada. Igl ei previu d'equipar la via cun vials da betun.

Situaziun

Per la sanaziun quantan ins cun cuosts totals approximativs da CHF 978'000.00.

Etappaziun

etappa	lunghezia	realisaziun	cuosts
1	155 m	2023	CHF 300'000.00
2	430 m	2024	CHF 393'000.00
3	420 m	2025	CHF 285'000.00

Finanziaziun

La vischnaunca ha inoltrau ina damonda da contribuziun al cantun, la risposta ei aunc pendent.

8120 Sanaziun dalla via da funs Buhaul, Glion

Situaziun da partenza e mesiras

Igl onn vargau han ins sanau in tschancun dalla Via da Flond veglia. Ussa duei in ulteriur tschancun vegnir sanaus ch'ei medemamein en in schliet stadi. Igl ei previu da rinforzar il fundament tenor basegns e da cuvierer il vial cun ina stresa da basa da bitum.

Per menar naven l'aua da spunda eis ei planisau da construir viers ensi in niev conduct d'aua da sfundrada. L'aua vegn menada cun in niev conduct sur Quadras egl uaul. Quella investiziun vegn attribuida al conto "7201 allontanament d'auas piarsas".

Situaziun

Ils cuosts per las mesiras da sanaziun importan CHF 150'000.00.

Finanziaziun

La vischnaunca surpren tut ils cuosts.

8200 Projects PRA vias d'uaul 2023

Situaziun da partenza e finamira

Pervia dall'aura dat ei mintg'onns donns vid las vias d'uaul. La reparaziun da quels donns vegn resumada el quen d'investiziun sut il tetel PRA 2023 (project collectiv renovaziun ed avertura). La finamira da quei PRA ei da restabilir la funcziun ed il diever sco era la segirtad da carrar. En singuls cass sto era l'erosiun vegnir frenada ed impedita. Ultra da quei eis ei necessari da segirar las scarpas.

Per igl onn da budget 2023 eis ei planisau da realisar treis projects parzials PRA:

1. Sanar la Via Chiltgera – Resgia, Siat

La via d'uaul Resgia ei vegnida construida denter 1998 e 2000. Ella possibilitescha da contonscher igl uaul cun vehichels ed ei era la via d'access all'Alp da Siat. Ils onns 2014, 2019 e 2020 han ins sanau divers tschancuns.

Problem

- diversas ancras dalla suga ein sluccadas
- entginas ancras d'arretaziun funcziunan buca pli endretg
- las travs da sustegn ein buca pli en uorden e funcziunan perquei buca pli

Finamiras dil project

- restabilir la funcziun ed il diever
- restabilir la segirtad da carrar

Mesiras

- sanar il rempar da Ribbert
- construir ina stresa da fundament e d'isada el sector dil plazzal

Cuosts

CHF 100'000.00

2. Sanar la Via Alp Gretg, Duvin

La via sin l'Alp Gretg ha la vischnaunca da Duvin construiu igl onn 1997. Ils onns 2011, 2019 e 2022 han ins stuiu remplazzar diversas dustonzas da blocca cun preits encastradas el rom da projects PRA.

Problem

- mirs da crappa da rempar e dustonzas da blocca che adempleschan buca pli la funcziun

Finamira dil project

- segirar la scarpa
- evitar in'ulteriura erosiun

Mesiras

- segirar la scarpa viers engiu cun ina preit encastrada
- segirar la scarpa viers ensi cun ina construcziun da lenn cunterfrancada

Cuosts

CHF 320'000.00

3. Sanar la via d'uaul Ual da Mulin, Ruschein

La Via Ual da Mulin porscha access ad ina surfatscha d'uaul da 44 ha. Ella ei vegnida construida ils onns 1985/1986.

Problem

- mirs da crappa da rempar che adempleschan buca pli la funcziun
- scarpas instabilas viers engiu
- corpus dalla via sbassau

Finamiras dil project

- segirar la scarpa
- restabilir la funcziun ed il diever
- restabilir la segirtad da carrar

Mesiras

- segirar la scarpa viers engiu cun ina preit encastrada (etappa da construcziun 1)
- construir ina stresa da fundament e d'isada (etappa da construcziun 2)

Cuosts

etappa da construcziun 1 2023	CHF 330'000.00
etappa da construcziun 2 2024	CHF 50'000.00

Survesta generala

sanar la Via Chiltgera – Resgia, Siat	CHF 100'000.00
segirar la Via Alp Gretg, Duvin	CHF 320'000.00
<u>sanar la via d'uaul Ual da Mulin, Ruschein</u>	<u>CHF 330'000.00</u>
summa el quen d'investiziun 2023 PRA	CHF 750'000.00

Finanziaziun

Ins quenta cun ina tariffa da contribuziun da min. 66% (conclus dalla regenza il matg 2023) resp. cun CHF 495'000.00. Las investiziuns nettas da CHF 255'000.00 vegnan amortisadas duront 40 onns.

Proposta

Sin fundament dallas explicaziuns precedentas fa la suprastonza communalas las suandontas propostas al parlament communal:

- approbar il preventiv per il **quen da gudogn e sperdita 2023**;
- approbar il credit d'impegn da CHF 200'000.00 per il liug da sentupada ed il plaz da giug sper la casa communalas da Schnaus;
- approbar il credit d'impegn da CHF 250'000.00 per baghegiar ina rampa ed in'entrada vest per la casa da scola, Glion;
- approbar il credit d'impegn da CHF 130'000.00 per remplazzar il scaldament ella casa da scola a Luven;
- approbar il credit d'impegn da CHF 875'500.00 per sanar la Via Santeri, 1. etappa, Glion;
- approbar il credit d'impegn da CHF 70'000.00 per sanar la Via Mulin, Castrisch;
- approbar il credit d'impegn da CHF 100'000.00 per sanar la Strada Veglia, Strada;
- approbar il credit d'impegn da CHF 487'000.00 per sanar la Via Plauna, Siat;
- approbar il credit d'impegn da CHF 50'000.00 per sanar la Via Sur Baselgia, Ladir;
- approbar il credit d'impegn da CHF 50'000.00 per sanar la Via Sur Baselgia, Pitasch;
- approbar il credit d'impegn da CHF 90'000.00 per cumprar in segasarpas per il tractur;
- approbar il credit d'impegn da CHF 38'000.00 per renovar il provediment d'aua (planisaziun), Castrisch;
- approbar il credit d'impegn da CHF 781'600.00 per mesiras tenor la disposiziun PGAA;
- approbar il credit d'impegn da CHF 164'000.00 per mesiras ordeifer il PGAA;
- approbar il credit d'impegn da CHF 150'000.00 per la planificaziun dil territori/planisaziun locala;
- approbar il credit d'impegn da CHF 30'000.00 per sanar las vias da funs (planisaziun), Riein;
- approbar il credit d'impegn da CHF 978'000.00 per sanar la via da funs Varduz, Duvin;
- approbar il credit d'impegn da CHF 150'000.00 per sanar la via da funs Buhaul, Glion;
- approbar il credit d'impegn da CHF 750'000.00 per ils projects PRA vias d'uaul 2023.

L'approbaziun dils credits d'impegn cumpeggia in'eventuala carischia supplementara.

Ilanz/Glion, ils 25 d'october 2022

Suprastonza communalas dad Ilanz/Glion